

I. Bakalářská práce

Jan STUDENÍK: Stavební a historický vývoj kláštera Rosa Coeli v Dolních Kounicích na Moravě do doby posledních Přemyslovců

Vedoucí práce: Mgr. Stefan SCHOLZ

Posudek vedoucího práce:

Dějiny bádání podává autor s kritickým odstupem k některým, někdy mechanicky tradovaným hypotézám a zahrnoval i všechny stavebně historické a archeologické výzkumy. I sídlení topografie je tu probrána velmi podrobně a dobře podložena mapovou přílohou, zejména oceníme zmínky o zdrojích stavebního materiálu.

Samotné líčení nejstaršího sídelního vývoje se však neopírá dostatečně o nejnovější literaturu, zejména autor tu zcela opomíjel směrodatné práce J. Zemličky a J. Klápšeho o vnitřní kolonizaci 12. století. Navíc tu bohužel zaznamenáme celou řadu zbytečně dlouhých, nekriticky převzatých a nedostatečně ocitovaných pasáží o politickém vývoji ve střední Evropě a v českých zemích v raném středověku, např. o Samově řiši ve 7. stol., i o připojení Moravy k přemyslovským Čechám ve 11. stol. (s. 15-16), o česko-rakouském válečném konfliktu kvůli Vitorázku 1176-1178 (s. 23-24) i o střetnutí znojemskeho Konráda Oty s pražským knížetem Bedřichem 1179-1187 (s. 27-30). Za to ale oceníme autorovy pokusy o rekonstrukci raně středověké správní struktury regionu jak na světské, tak na církevní úrovni.

Rozbor otázek kolem počátků a prvotního vývoje samotných Dolních Kounic v kap. „Rozmach města“ se opírá docela dobře jak o regionální literaturu, tak o primární písemné prameny. Autor si přitom znovu zachová kritický odstup od různých, někdy až krkolomných hypotéz některých badatelů, tak např. v otázce vzniku Dolních Kounic ve 2. pol. 12. stol. (s. 28), genealogického původu Viléma z Pulína, zakladatele dolnokounického kláštera, a lokalizace jeho prvotního sídla Pulín, i etymologické a toponomastické interpretace místních jmen (s. 31-32, 35 a zejm. 37), kde se všude pokusil i o vlastní, samostatný názor (viz. s. 18-19 a 21). Podobně stanovil i správně *terminus post quem* a *terminus ante quem* pro vznik dolnokounického hradu, přičemž dobře odhadl vypovídací hodnotu historických pramenů (s. 19). Bohužel zaznamenáváme i tu zbytečně dlouhé citáty z primární literatury, které by spíše patřily do poznámkového aparátu (např. s. 15/16, 19-20, 27, 29, a zejm. 32-34). Za to uvádí autor při identifikaci a lokalizaci nejstaršího sakrálního centra, dolnokounického farního kostela sv. Petra a Pavla z r. 1173/83 zajímavé analogie vztahu těchto starších farních kostelů k později při nich založeným klášterům (Vilémov, Doksany, viz. s. 20).

Ohledně historiografické strany se autor v heuristice nepochybně pokusil vytvořit co nejširší základ písemných pramenů, které převzal zásadně z kritických pramenních edic. Úroveň jeho kritiky pramenů, kde se často opírá i o důkladné práce S. Duškové, je někdy pozoruhodná, např. při velmi diferenciovaném pohledu na falzum zakládací listiny kláštera z r. 1173/83 (s. 17-18 a 38), u nejstarší zmínky dolnokounického hradu k r. 1181 v tzv. Básni o Vilémovi z Kounic (s. 18), v případě kroniky Václava Hájka z Libočan (s. 38), usmíření Konráda Oty s pražským knížetem Bedřichem v r. 1186 (s. 29) a dokonce i u nejstarších pečetí Dolních Kounic (s. 21). Při interpretaci písemných pramenů se, jak naznačeno, často pokouší o vlastní, samostatné závěry, které někdy podložil dobrými analogiemi (s. 20), např. v otázce původu místního jména (s. 21), určení doby vzniku dolnokounického hradu (s. 19), identifikaci nejstaršího sakrálního centra (s. 20), lokalizace prvotního sídla zakladatele kláštera, dvorce Pulín (s. 31-33) a konečně jeho genealogického původu (s. 34-37).

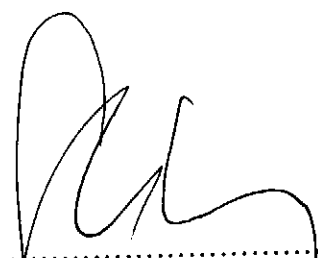
V otázce vzniku a zakladatelů samotného kláštera v Dolních Kounicích dobře vystihnul zbožné motivace fundátora, Viléma z Pulína (s. 24). Při podrobném rozboru všech historických faktů okolo založení a vybudování kláštera na konci 12. stol., jeho prvního vypálení v r. 1185 a jeho prvotního vývoje se těsně opírá o znění písemných pramenů a vyhýbá se zbytečným hypotézám a spekulacím (s. 25-30). Tímto způsobem se pokouší i samostatně vyřešit nesmírně složitou otázku lokalizace prvního sídla zakladatele kláštera Viléma z Pulína, jeho genealogického původu a příbuzenského kontextu, což je pozoruhodný a odvážný badatelský počín (s. 31-32 a 35-41).

V stavebně historickém popisu dolnokounického kláštera prokazuje autor svoji schopnost, kriticky používat archeologické doklady pro rekonstrukci původní, nejstarší románské basiliky, navíc již zde velmi dobře zachycuje technologické rysy nejstaršího zdiva z 12. stol. a správně interpretoval stratigrafie jak archeologických vrstev, tak stavebně historických fází klášterního konventu, které dokonce dává do souvislosti s historickými daty o stavebním vývoji (s. 43-46). Velmi oceníme podrobný popis a fotodokumentaci všech nálezů románského zdiva podle dokumentačních jednotek, které odpovídají stavební struktuře této části kláštera (klenební travé). Pozoruhodný je také, že autor při rozboru technologie románského zdiva plně zohlednil technologické vlastnosti používaných hornin (s. 50-51).

Při pokusu o rekonstrukci a dataci románské basiliky v Dolních Kounicích v závěru své práce postupuje autor znovu samostatně a přináší řadu dobrých analogií i ze zahraničí, jediné zůstává tu trochu nejasná naprosto klíčová otázka identifikace této svatyně s historicky doloženým dolnokounickým farním kostelem z konce 12. století. Otázku přestavby nejstaršího (farního) kostela na nynější klášter ponechal poněkud otevřenou, což se ale vůbec nemusí jevit jako nedostatek této práce, ale spíš jako vítaný podnět pro další bádání.

Ze všeho uvedeného jednoznačně vyplývá, že doporučuji bakalářskou práci p. Jana Studeníka k obhajobě.

V Praze, dne 30. 5. 08

.....
podpis vedoucího bakalářské práce